कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : *११ मंसिर २०७२*

अवधी : *११ मंसिर २०७२ - १७ मंसिर २०७२*

जिल्ला : बाँके

(जारी गर्ने:PPCR/BRCH/AMIS project, MOAD; AERD, NARC and Agro-met Section, DHM)

नेपालगञ्ज एयरपोर्ट, बाँकेको मौसमी तथ्यांक

गत हप्ता ०३ मंसिर २०७२ मा अन्त्य भएको मौसमी अवस्था

मौसमी विवरण	गत हप्ता (२७ कार्तिक २०७२ देखि ०३ मंसिर २०७२ सम्म)
कुल वर्षा (मि.मी.)	०.०
अधिकतम तापक्रम (⁰सेन्टीग्रेड)को दायरा	२७.३ - २९.४
न्यूनतम तापक्रम (⁰सेन्टीग्रेड)को दायरा	१२.८ - १५.६
अधिकतम सापेक्षिक आर्द्रता (%) को दायरा	८२.८ - ९९.०
न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता (%) को दायरा	४१.९ - ६६.६
हावाको गति (मि/से) को दायरा	०.० - ३.२५
हावाको दिशाको दायरा	उत्तर-पुर्व

०४ मंसिर २०७२ देखि १० मंसिर २०७२ सम्मको मौसमी विवरण

विवरण	दिन (२० नोभेम्बर २०१५ – २६ नोभेम्बर २०१५)						
	०४/०८/०७२	०५/०८/०७२	०६/०८/०७२	०७/०८/०७२	०८/०८/०७२	०९/०८/०७२	१०/०८/०७२
वर्षा (मि.मी.)	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
अधिकतम तापक्रम (°सेन्टीग्रेड)	२८.७	२८.५	२८.७	२८.६	२८.५	२७.६	२७.२
न्यूनतम तापक्रम (°सेन्टीग्रेड)	१३.५	१३.१	१४.३	१३.०	१३.८	१३.३	१३.८
अधिकतम सापेक्षिक आर्द्रता (%)	९२.९	९८.९	९७.०	९७.९	९९.०	९६.८	९७.९
न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता (%)	४९.३	५४.०	५३.१	५१.८	४८.७	५४.१	५९.१
हावाको औसत गति(मि/से)	३.५	१.७५	१.७५	२.०	१.०	१.७५	०.७५
औसत हावाको दिशा	दक्षिण-पुर्व	उत्तर-पुर्व	उत्तर-पुर्व	उत्तर-पुर्व	उत्तर-पुर्व	दक्षिण-पुर्व	उत्तर-पुर्व

कृषि-सल्लाह

क.मौसमी विश्लेषण

- आगामी हप्ता सामान्यरुपमा बदली रहने तथा शुक्रबार वा शनिबार सम्ममा कतै कतै फाटफुट क्षणिक पानी पर्ने सम्भावना रहने छ । साथै सापेक्षिक आर्द्रता औसतमा ७५% भन्दा माथि रहने छ । औसत न्यूनतम र अधिकतम तापक्रम गत हप्ताको जस्तै रहने तर बिहानी पख चिसो बढ्ने क्रम जारी रहनेछ ।

ख. बालीनाली

१. धान बाली

- आफूलाई चाहिने जति बीउ प्राप्त हुने गरि स्वस्थ तथा समान बोटका राम्ररी पाकेका बाला बल्याएर शुद्ध बीउ उत्पादनको लागि ३-४ घाम सुकाइ-केलाइ गरेर हावा नछिर्ने भाँडा जस्तै सीड बिन, भकारी, घ्याम्पो, वा बोरामा राख्न उपयुक्त हुन्छ ।
- वीउ भण्डारणको लागी *सुपर ब्यागको* प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ। *सुपर ब्याग* उपलब्ध नभएको अवस्थामा हावा नछिर्ने भाँडो (*मेटल वीन*, भकारी) मा *सेलफस* २-३ चक्की प्रति टनको दरले प्रयोग गर्दा पुतली आदी जस्ता भन्डारणमा लाग्ने कीरा बाट जोगाउन सकिन्छ।

२. मकै (हिउदे) बाली

- जग्गाको अन्तिम तयारीको बेलामा कम्पोष्ट मल २०० के.जी, डि.ए.पी २.१, के.जी युरिया २.५ के.जी र म्युरेट अफ पोटाश १.६ के.जी प्रति कठ्ठाका दरले माटोमा राम्ररी मिलाउन उपयुक्त हुन्छ ।
- मनकामना-१, गणेश-२ जस्ता हिउदे मकैको जात लगाउन उपयुक्त हुन्छ ।

३. गहुँ

- माटोको चिस्यान घटिरहेको हुनाले चिस्यान रहँदै गहुँ छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।
- जग्गाको तयारीको बेलामा ४०-५० के.जी. *कम्पोष्ट* मल तथा ३ के.जी. *यूरिया*, ३.६ के.जी. डि.ए.पी. र १.४ के.जी. *म्युरेट अफ पोटास* प्रति कठ्ठामा सिंचित जग्गामा तथा २.२ के.जी. युरिया, ३.६ के.जी. डि.ए.पी. र १.१ के.जी *म्युरेट अफ पोटास* प्रति कठ्ठाका दरले असिंचित जग्गामा प्रयोग गरी राम्ररी माटोमा मिलाउनु पर्दछ ।
- गहुँका उन्नत जातहरु- बिजय, नेपाल-९७१, आदित्य, गौतम, अच्यूत, रोहिणी, बि.एल-११३५ आदि जातहरु लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।
- बीउको उपचार - *बेभिष्टिन* वा *वेनलेट* २ ग्राम वा *भाइटाभ्याक्स-२००* ३ ग्राम प्रति के.जी. का दरले उपचार गरेर मात्र वीउ छर्ने ।
- गँहुको वीउ ३.३ के.जी. प्रति कठ्ठाको लागि पर्याप्त हुन्छ।

४. तोरी/रायो/मूला तरकारी बाली

- आगामी हप्ता मौसम सामान्यरुपमा बदली रहने तथा सापेक्षिक आर्द्रता औसतमा ७५% भन्दा माथि रहने हुँदा तोरी, रायो, मूला लगायतका बालीमा लाग्ने अल्टरनेरिया थोप्ले रोगको लागि मेन्कोजेव ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

५. अरहर \मुसुरो

- बोट ओईलाउने रोगको रोकथामको लागि २ ग्राम *वेभिष्टिन* वा *डेरोसाल (कार्बेन्डाजिम)* प्रति लिटर पानीमा घोलेर अरहरको बोट भिज्ने गरि छर्कनु उपयुक्त हुन्छ।

६. फलफूल बाली

- केरा खेती गर्ने कृषकहरुले केराको घारी वरिपरि पात पतिङ्गर, केराको सुकेका पात आदिले छापो दिनु पर्दछ।
- सिँचाई सुविधा भएका कागती बगैंचामा डब्बल रिङ्ग (डब्बल औँठी आकारको कुलेसो) बनाई सिँचाई गर्नु पर्दछ। सिँचाई सुविधा नभएमा स्याउला, घासपात वा कालो प्लाष्टिकको छापो राख्नु पर्दछ।
- कागती विरुवामा रोग किरा लागेका, उपचार हुन नसक्ने, एक आपसमा जोडिएका, सुकेका लामा लामा काँडा भएका र सलक्क बढेका चोर हाँगाहरु, कलमी भाग भन्दा तल बाट आएका मुनाहरु र विरुवाको मुल काण्डको ४०-५० से.मी भन्दा तल आएका सबै हाँगाहरु हटाउनु पर्छ। यसरी काटछाट गरे पछि १०% को *बोर्डोपेष्ट* लगाउनुपर्छ।

७. आलु

- बढ्दै गरेका आलुमा माटोको चिस्यान हेरि १५-२० दिनको फरकमा हल्का सिंचाई गर्नु उपयुक्त हुन्छ।

अगौटे डढुवा रोग
आलुमा यो रोग देखिएमा *मेन्कोजेव* ३ ग्राम प्रति लिटर पानीको घोल बनाई आलुको बोट पूरै भिज्ने गरि छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

तरकारी बालीहरु

- मौसमी प्याज खेती गर्ने कृषकहरुले तयार भएको प्याजको बेर्ना सार्ने उपयुक्त समय यही हो।
- प्याजको बेर्ना किनेर सार्नु पर्ने कृषकहरुले छिटो ढुकु नआउने *रेडक्रियोल* जातको बेर्ना सार्नु उपयुक्त हुन्छ।
- काउली, बन्दा लगाएको ४५-५० दिन भईसकेको भएमा ७-१०ग्राम *यूरिया* (१ चम्चा) प्रत्येक बोटको वरिपरि घेरा बनाई राखी पुर्नुपर्दछ । यसरी दोश्रो *टपड्रेस* गरिसकेपछि सिँचाइ गर्नुपर्दछ।
- काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, सरिसकेपछि फेद काट्ने कीराको प्रकोप बढ्ने भएको कारणले *क्लोरोपाइरिफस २०% ई.सी* १ एम. एल. प्रति लिटर पानीमा घोली बिरुवाको फेद-फेदमा छर्नु पर्दछ।
- भण्टाको डाँठ तथा फलको गबारो व्यवस्थापनको लागी गवारोको कारण ओईलाएको मुन्टा, पात तथा फल टिपि करीव १ फुट गहिरो खाडलमा पुर्ने वा जलाउने । *क्लोरानट्रानिलिप्रोल (कोराजेन)* १८.५ इ.सि. ०.२ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी छर्नुपर्दछ।
- हिउँदे तरकारी बालीको फेद काट्ने कीरा र बेर्ना कुहिने रोगको व्यवस्थापन गर्न *क्लोरोपाईरीफोस* १६% को ०.५ मि.लि. र *कार्बोनडाइजिम (बेभिष्टिन)* ५०% डब्लु.पि.को १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली *स्प्रेयर* बाट बोट भिज्ने गरी छर्नुपर्दछ ।
- आगामी हप्ता सामान्य रुपमा बदली रही रहने हुनाले खुर्सानीको फल लागिसकेको अवस्थामा पात तथा फलमा लाग्ने थोप्ले रोग (*सर्कोस्पोरा र एन्थ्राक्नोज* रोग) लाग्न सक्ने हुनाले *बेभिष्टिन* ५०% डब्लु. पि. को २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली पात तथा फल भिज्ने गरी छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

- आगामी हप्ता सामान्य रुपमा बदली रही रहने हुनाले गोलभैँडा, खुर्सानी, भण्टा आदिमा जरा कुहिने रोगको प्रकोप बढ्न सक्दछ। यसको व्यवस्थापनको लागि *कार्वनडाइजिम* ५०% *डब्लु. पि. (बेभिष्टिन)* २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर विरूवाको पुरै भाग र जरा सम्म पुग्ने गरी छर्नुपर्दछ ।
- सुख्खा मौसम भएकोले बेसार, अदुवा बालीको टुप्पो मर्ने/सुक्ने भएकोले छापो राखी चिस्यान जोगाउनु पर्दछ।

अन्य

- सापेक्षिक आर्द्रता घटबढ भइरहने हुनाले घरमा भण्डारण गरिएको खाद्यान्न तथा वीउहरुलाई रोग तथा कीराबाट बचाउन समय-समयमा हेरचाह गर्नु उपयुक्त हुन्छ।
- खेतबारीमा देखिने सबै कीराहरु हानिकारक हुदैनन् । तसर्थ कीरा देखिने बित्तिकै विषादीको प्रयोग नगरौं । मित्रजीव कीराहरु जस्तै माकुरा, गाइने कीरा, सात थोप्ले खपटे कीरा, बारुला, नमस्ते कीरा (*प्रेइङ्ग मेन्टीड*) देखिएमा तिनिहरुको संरक्षण र संबर्द्धन गरौं ।
- मौरी घारमा रोग, सुलसुले र रानु भए नभएको नियमित अवलोकन गर्नुपर्दछ।
- चीसो बढ्ने क्रम जारी भएकोले मौरी घारलाई चारैतिरबाट प्लास्टीकले बेरेर राख्नु उपयुक्त हुन्छ।

ग. बाली संरक्षण

१. लाही (*एफीड*)

- १ भाग गाईको गहुँत र ४ भाग पानी मिसाएर रातभरी राखेर लाही लागेको ठाँउमा भिज्ने गरी भोलीपल्ट छर्कनु राम्रो हुन्छ ।
- *मालाथियन ५० इ.सी.*, २ मि.लि. प्रति लिटरको दरले पानीमा मिसाई लाही लागेको ठाँउमा भिज्ने गरी छर्कनु उपयुक्त हुन्छ ।
- नयाँ पालुवामा लाही, *लिफ माईनर*, सुलसुले लाग्ने भएमा *सबई* वा *एट्सो तेल* १५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई १५ दिनको फरकमा छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

घ. पशुपालन

- यो समय गाई भैँसीमा भ्यागुते रोग देखिने बेला नभएता पनि यदि शंकालागेमा दक्ष भेटेरिनरियन/अनुभवी प्राविधिकको सल्लाहमा अविलम्ब एन्टीबायोटिक वा एन्टी माइक्रोबियलको सुई लगाउनु पर्दछ।भ्यागुते रोगको रोकथामकोलागी हरेक साल बैशाख-जेष्ठतिर छालामुनी ५ एम्.एल् भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।
- बाख्राहरुमा छेर्ने रोग देखिइरहेको अवस्थामा जुत्तो(गोबर) निरीक्षण गरी नतीजाको आधारमा औषधी चलाउन उपयुक्त हुन्छ।
- कुम्री (ढकेरी) लागेका बाख्राको हकमा दैनिक एक चक्की *डाईईथाइल कार्बामाजिन (डी.ई.सी.)-१००* मि.ग्रा. सात दिन सम्म खुवाउने र साथमा *भिटामिन बी कम्पलेक्स*को सुई २-३ दिन सम्म लगाउने ।
- पि.पि.आर रोग लाग्न नदिन ३ महिना भन्दा माथिका भेडा-बाख्रामा सो रोग विरुद्धको भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ ।
- बाख्राको *मोओला*को लागी ५% *पोभीडन आयोडिन* वा १% *कपर सल्फेट* वा २% *बोरिक एसिड्*को झोल वा १% *पोटास*को घोलले मुख सफा गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।*मोओला*को भाइरस

घाउ, चोटपटक लागेको वा काटेको ठाँउबाट मानिसमा सर्न गई त्यस्तै प्रकारको घाउ खटिरा आउन सक्ने हुनाले त्यस्तो रोगी बाख्रालाई घाउ चोटपटक नलागेको मान्छे वा पन्जा लगाएर स्याहार सुसार गर्नुपर्दछ ।

- गाई, भैंसी तथा सुँगुरहरुमा खोरेत रोग लाग्न नदिन पशु सेवा कार्यालयको समन्वयमा सो रोग विरुद्दको *भ्याक्सिन* ६-६ महिनामा लगाउनु उपयुक्त हुन्छ ।
- यो समयमा हिउदे घाँसहरु लगाउनका लागि जग्गाको तयारी गर्न उपयुक्त हुन्छ ।
- माछा पोखरीमा घुलित अक्सिजनको मात्रा बढाउन हावा यन्त्र (*एरेटर*) को प्रयोग गर्ने ।
- माछा पोखरीमा तापक्रम घट्ने क्रम रहेकोले भुमिगत पानी (वोरिङ्ग वा ट्युब वेल)ले पोखरीको पानीलाई विस्थापित गर्नु उपयुक्त हुन्छ । साथै माछालाई धेरै नचलाउन उपयुक्त हुन्छ ।

घाँसेबाली

- हिउँदे घाँसको लागि जग्गाको अन्तिम तयारीको बेलामा कम्पोष्ट मल २०० केजी, डी.ए.पी. 3.६ केजी, युरिया २.१ केजी, म्युरेट अफ पोटाश १.3 केजी प्रति कट्ठाका दरले माटोमा मिलाउन उपयुक्त हुन्छ |
- जै घाँसको हकमा ४ केजी बीउ प्रति कट्ठाको दरले उपलब्ध भएसम्म अमृतधारा नभएमा नेत्र, कामधेनु, गणेश, पार्वती आदि जातको जै मंसिर महिनाको तेस्रो हप्ताभित्रै छर्न उपयुक्त हुन्छ|
- बर्सिम घाँसको हकमा १ के. जी. बीउ प्रति कट्ठाको दरले ग्रिन गोल्ड जातको बर्सिम मंसिर महिनाको अन्तिम सम्म छर्न सकिन्छ | बर्सिमको बीउ राइजोबीयमले उपचार गरि छर्न उपयुक्त हुन्छ |

~§§§§§§§§§§§§§§§§§§§~